

Kalmár Ferenc András: Az Európa Tanács „A nemzeti kisebbségek helyzete és jogai Európában” (Resolution 1985 /2014) című jelentésének háttere és jelentősége¹

Az európai történelem évszázadai során az itt élő népek kialakították kultúrájukat, nyelvüket, hagyományaikat. Ezáltal létrejött az a sokszínűség, mely szellemi és anyagi gazdagsághoz vezetett, de egyben politikai veszélyeket is hordozott az európai civilizáció számára. A XVII-XIX. században kialakult nemzetállamok az emberek nemzeti identitását erősítették, de a népek közti versengés nemcsak szellemi, gazdasági síkon folyt, hanem gyakran kegyetlen háborúkba torkolt. Az ezeket követő gyakori határmódosítások, a vesztesek kismizmizése, kiszolgáltatottsága, folyamatos megalázása, elnyomása, a szabadságuk korlátozása, az asszimilációs törekvések, a kirekesztés, történelemhamisítások és a történelemtudomány ideológiai és nacionalista alapokra való helyezése, a „vae victis” elv alkalmazása és egyes területek „meghódított területként” történő kezelése csak növelték a nemzetek közti feszültségeket.

A határok változtak, az emberek maradtak. A konfliktusok szereplői is változtak, hol egyik győzött, hol másik. A XX. század közepére világossá vált: ha ez az erőpolitizálás az európai országok, nemzetek között így folytatódik, újabb háborúk és behozhatatlan hanyatlás vár az Öreg Kontinensre, mely így szétveri önmagát. Nagy hatalmak jöttek és aztán

¹ Kalmár Ferenc András, a szomszédságpolitika fejlesztéséért felelős miniszteri biztos, Külgazdasági és Külügyminisztérium

tűntek el. Mindig akadt egy erősebb szereplő, mint az, aki aktuálisan legyőzhetetlennek hitte magát.

A második világháború után, Európa romjain és a keletről fenyegető kommunista veszély hatására akadtak olyan kimagasló politikusok, akik úgy gondolták, hogy ez nem mehet így tovább. Elsősorban három kereszténydemokrata politikus, Konrad Adenauer, Robert Schuman, Alcide de Gasperi munkája eredményeképpen az „egység a sokszínűségben” elv alapján megszületett a határok nélküli Európa, az Európai Unió gondolata.

1. Miért volt szükség „A nemzeti kisebbségek helyzete és jogai Európában” című jelentés elkészítésére²

Fél évszázad elteltével még mindig nagyon nehéznek és általában veszélyesnek tartják a nemzeti kisebbségek témakörét. Számomra felettébb érdekes, hogy egyfajta struccpolitika folyik ezen a téren. Mindenki tisztában van azzal, hogy az etnikai feszültségek nagy stabilitási kockázatot hordoznak és azzal is, hogy Európában etnikailag teljesen egyszínű ország nincs. Ennek ellenére nemzetközi testületek többnyire akkor foglalkoznak ezzel a témakörrel, ha valahol a felhalmozott feszültség már robbanás közeli állapotban van, vagy már robbant. Ekkor születnek „megoldások”, esetleg nemzetközi dokumentumok, melyeket illik betartani, mivel többnyire nem lehet kötelezővé tenni őket. Például így lehetett elfogadtatni a délszláv háború idején a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményt. Pedig az élet minden területén bebizonyosodott, hogy a megelőzés olcsóbb, mint a kezelés.

Nyugat-Európában a második világháború és 1990. között születtek működő megoldások, melyek a demokratizálási folyamatok részei voltak. Egyike ezeknek a dél-tiroli (bolzanoi) autonóm tartomány, mely modellként szolgálhat más országoknak is.

2 A továbbiakban Jelentésként hivatkozom a dokumentumra.

Annak ellenére, hogy Kelet-Európában is vannak többé-kevésbé működő autonómiák, pl. a Gagauz Autonóm Tartomány Moldáviában, több, az Európa Tanácsban dolgozó politikussal együtt úgy gondoltuk, hogy kellene egy olyan ET-határozat, mely a nyugati modelleket, tapasztalatokat Európa többi országainak is ajánlja.

Kelet-Európa országában, vagyis a volt szovjet-blokkhoz tartozó országokban még a kommunizmus bukását követően is nagy és nehéz feladatnak bizonyul javítani a nemzeti kisebbségek helyzetén. Itt a politikai elitek nagy részének lelkében és gondolkodásában még megtalálhatóak a sztálini gyökerek. Tudjuk: Sztálinnál a kisebbségi kérdés csupán vagonkérdés volt. De még Sztálin után is a kommunista diktatúra ideológiája egyre inkább összefonódott a nacionalizmussal, főleg akkor, mikor az ideológia és az államterror már nem volt képes összetartani a társadalmat. Így, ezt az összetartást a nemzeti érzés fokozásával és ellenségek gyártásával pótolták.

Volt marosvásárhelyi magyar-ellenes pogrom, kitört a dél-szláv háború. Megdöbbentő volt hallani, hogy több nyugati diplomata a háború kitörése előtt néhány nappal is még úgy nyilatkozott, hogy nincs semmi probléma, a vitás kérdések megoldódnak.

2. A Jelentés megszületésének előzményei

2010 júniusában kezdtem el munkámat az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésében. Megdöbbentő volt számomra, hogy a „kisebbségek” megnevezés alatt majdnem kizárólag a roma közösséget és a szexuális orientáltság alapján kategorizált embereket értették.

Több politikussal, civil szervezet vezetőjével folytattam beszélgetéseket a nemzeti kisebbségekről. Kiemelném Izsák Balázssal, a Székely Nemzeti Tanács elnökével folytatott beszélgetéseket, melyek végső soron azt a meggyőződésemet erősítették, hogy kezdeményezni kell a téma felkerülését az európai fő politikai asztalra.

A fentiek alapján, megragadva az alkalmat, hogy 2013-ban volt a nagy jelentőségű 1201-es ET határozat húszéves, valamint a szintén nagy jelentőségű Gross-jelentés tízéves évfordulója, néhányan úgy döntöttünk, hogy elindítunk egy kezdeményezést („motion”) a hagyományos nemzeti kisebbségek témakörében. Ennek megfogalmazását Kovács Elvira vajdasági képviselőasszonnyal végeztük. Kovács Elvira a VMSZ frakció tagja a belgrádi parlamentben.

Magyarországnak nagy és régi tapasztalata van a nemzetpolitikát illetően, hiszen a magyar nemzet, már majdnem száz éve hét országban él. Ezeket a tapasztalatokat Európa elé kívántam hozni.

Először is a Jelentésben meghatároztam azokat a nemzeti kisebbségeket, melyekkel e dokumentum foglalkozik. Ezeket hagyományos nemzeti kisebbségeknek neveztem el, hiszen ők a határok módosítása miatt váltak kisebbséggé, de változatlanul egy adott területen élnek évszázadok óta. Ezen nemzeti közösségeken kívül a bevándorlás következményeként is jöttek létre nemzeti kisebbségek, de a problematikájuk merőben eltér az előbb definiált csoportótól. Ezért a Jelentés nem foglalkozik az őket érintő kérdésekkel.

Ez a Jelentés, szándékom szerint a Gross-Schuster-Csilevics jelentések sorába kellett beilleszkedjen, úgy, hogy elődeihez képest továbblépjén. Ennek iránya a kollektív jogok felé mutat.

Az eddigi dokumentumok ugyanis az egyéni jogokra koncentráltak. A kollektív jogokról vita folyik és a megegyezés távolinak tűnik. Bár egyes országokban elismerik és szavatolják a kollektív jogokat, a többségi nemzetek nem szívesen ismerik el ezeket, mert jelentős politikai vetületük van, esetleg magasabb szintű politikai jogokat is vonzanak maguk után. Az ember viszont társas lény. Közösségben él. Az eddigi dokumentumok beszélnek anyanyelvhez, anyanyelven történő oktatáshoz való jogról, az anyanyelven zajló hitélethez való jogról. Egyes helyeken ezeket a jogokat – szerintem logikailag kicsavart módon – „kollektív dimenziójú egyéni jogoknak” nevezik. Nyilván azért, mert a fent említett jogok nem értelmezhetőek egyéni szinten. Ezeket csak közösségben lehet gyakorolni.

A politika sokszor nem törődik a természetesnek mutatkozó igényekkel. Többnyire az erő nyelvén beszél. Így viszont mindig vannak nyertesek és vesztesek, állandósult feszültségek. Ritkán fordul elő, hogy a felek valóban a kölcsönös előnyöket keressék, és e szerint állapodjanak meg. Hiányzik a bizalom, a jóérzés és az a felismerés, hogy az európai országok csak partneri összefogással lesznek képesek a külső és belső kihívásokra megfelelő válaszokat adni úgy, hogy ez biztosítsa mindannyiunk számára a sikeres jövőt. Összefogva mindannyian sikeresek lehetünk, ellenkező esetben egyikünk számára sincs jövő. Nem hiszem, hogy bármely európai ország egymagában meghatározó szerepet tudna betölteni globális szinten. Az összefogáshoz viszont bizalom kell. Ennek a legalapvetőbb eleme a népek, nemzetek, országok közti valódi megbékélés. Egyszer végre vonalat kell húzni. Ez nem azt jelenti, hogy el kellene felejtetni a történelmet, mely során oly sok fájdalmat okozott egyik európai nemzet a másiknak. Sőt, nem is kell egyformán értelmezni a történelmi eseményeket, hiszen volt, aki számára egy esemény kedvező volt, másnak pedig nem. Az viszont elvárható a történelemtanároktól, hogy a tantárgy oktatása során ne csak részízágásokat mondjanak el, hanem egy-egy esemény teljes körű értelmezését, minden érintett fél szempontjából. Hiszen tudjuk, hogy a történelem az a tantárgy mely leginkább hozzájárul az egyén identitásának alakulásához. Ilyen jellegű kezdeményezések, közös történelemtananyagok elkezdődtek francia-német, olasz-német, szerb-horvát viszonylatban. A fiatal generáció képes kell, hogy legyen a valódi együttműködésre, a közös munkára, az egymás iránti tiszteletre. Egyik nemzet sem jobb vagy rosszabb, mint a másik. Minden nép, ország történelmében vannak büszkeségre okot adó események, de vannak olyanok is, melyeket szeretnének elfelejtetni. Kollektív bűnösség sincs, ezért lépéseket illene tenni ennek eltörlésére azokban az országokban ahol ez még a jogrendszer része. El kell fogadni, hogy minden nemzetnek van létjogosultsága.

Nem véletlen, hogy a Jelentés felépítését az identitáshoz való joggal kezdtük. Amennyiben az emberi méltósághoz való jog leképezéseként

az identitáshoz való alapvető jog valóban elfogadott, a hozzá vezető eszközöket, jogokat is meg kell adni.

Az évszázadok során az aktuális győztesek próbálták asszimilálni az elfoglalt közösségeket, így biztosítva a terület fölötti „örök” uralmukat. Elvárták, hogy az emberek identitást váltsanak, úgy ahogy a hatalom azt megkívánta. Ennek elokvens példája az a Kárpátalja, ahol az elmúlt nem egészen kilencven évben, állampolgárság szerint, az ott lakók voltak osztrák-magyarok, magyarok, csehszlovákok, szlovákok, szovjetek, újra magyarok, ukránok. Nyilvánvaló, hogy egy emberöltő alatt ennyiszor identitást váltani nem lehet. Vagyis: az identitás elválik az állampolgárságtól. Máskülönben is az identitás nélküli vagy az identitásában zavart ember manipulálható, megteveszthető, többnyire értékkeremtésre képtelen. Semjén Zsolt, a KDNP elnöke, miniszterelnök-helyettes, több előadásában kitért arra, hogy például Puskin nem lett volna olyan nagy költő, ha nem az orosz közegben, társadalomban él és dolgozik. Ugyanez mondható el Bartókról, Balzacról, Mozartról és mindenki másról, hiszen identitásuk, nyelvük, környezetük meghatározta alkotó személyiségüket. Minden nyelvnek megvan a maga logikája, gondolkodásmódja. Így színes a világ és így vagyunk képesek egy dolgot más és más megvilágításban látni. Ha ezt kiirtják az emberekből, közösségekből az emberiség lesz szegényebb.

A Bizottság által jóváhagyott látogatások és a viták tapasztalatai érdekesek és sokszínűek voltak. Bolzanóban találkoztam az Autonóm Tartomány teljes vezérkarával. Többen közülük a FUEN³ vezetőségében is benne vannak, ezért ezt a szervezetet érintő ügyekről is beszéltünk. Ellátogattam egy ladin faluba, tárgyaltam az EURAC⁴ vezérkarával, beleértve Francesco Palermo szenátor urat és Joseph Marko professzor urat is, a Grazi Egyetem jogi karának dékánját, akik nemzetközi szaktekintélyek a nemzetközi kisebbségvédelem területén.

3 Az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója

4 European Academy of Bozen/Bolzano

A dél-tiroli etnikumok viszonyának alakulását, a szerzett tapasztalatokat leginkább Vezzali regionális parlamenti elnök úr szavaival tudnám sommázní: „...a világháború után egymás ellen voltunk, az 1972-ben elnyert autonómiát követően egymás mellett voltunk, jelenleg egymással vagyunk, és nagyon várjuk azt az állapotot mikor majd egymásért leszünk”.

Európában minden nemzet szeretne egy országban élni. Ez jogos igény lehet, de az európai történelem fordulatai ezt nem tették, nem teszik lehetővé. Sok háborút vívtak nemzeteink a fenti célért, de ez mégsem sikerült. A határok nélküli Európában viszont a nemzetpolitikáknak, a kétoldalú kapcsolatoknak, a nemzeti kisebbségvédelemnek az kell, hogy legyen a célja, hogy az emberek meg tudják élni nemzeti identitásukat korlátozás nélkül, őrizték meg kultúrájukat, hagyományait, nyelvüket és ne asszimilálódjanak. Valósuljon meg az „egység a sokszínűségben” úgy Európában, mint az egyes országokon belül is. Dél-Tirolban feltettem magamnak a kérdést: mi változna az itt lakók életében, ha ez a terület, a határok nélküli Európában nem Olaszországhoz, hanem Ausztriához tartozna? A válasz: nem változna semmi. Azzal a benyomással tértem haza, hogy a dél-tiroli megoldás valóban egy modell lehet más európai régiók számára is, ahol a hagyományos, őshonos nemzeti kisebbség van többségben.

A finnországi tárgyalások közül kiemelem a Sami Parlament elnökével, Klementi Nekkelejervivel folytatott tárgyalást, mely rávilágított egy gazdasági jellegű problémára. Ez veszélyezteti a hagyományos nemzeti foglalkoztatásukat, a rénszarvastenyésztést.

Szerbiában minden tárgyaláson érzékeltem azt az igyekezetet, hogy az ország „Európa-konform” arcát mutassák meg. Érthető volt, hiszen akkoriban döntött el, hogy az EU elkezd-e a csatlakozási tárgyalásokat Szerbiával. A nemzeti kisebbségek védelme szempontjából felemásnak ítélt meg a helyzetet, mert vannak ugyan jó központi törvények, de ezek harmonizációja nagyon hiányos és alkalmazásuk mellőzése nem von maga után szankciókat.

3. A Jelentés készítésekor felmerülő elvi kérdések

Az egy és fél éves munka során a strasburgi titkárság több szakmai találkozót és meghallgatást szervezett. Tárgyaltam Mark Lattimerrel, a Nemzetközi Kisebbségi Jogok Csoportjának igazgatójával, Borisz Csilevics lett képviselővel, a téma szakértőjével. A Bizottság meghallgatta Athanasia Spiliopoulou Akermark professzorasszonyt, a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Tanácsadó Testületének elnökét, Stefan Oeter professzort, a Regionális vagy Kisebbségi nyelvek Európai Chartája Szakértő Bizottságának elnökét, Michele Akip asszonyt, a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Titkárság vezetőjét, Stefan Wolff professzort, a Birminghami Egyetemről, aki a politikai részvétel és az autonómiák szakértője. Továbbá Madridban, a spanyol nyelvhasználati politikáról hallgattuk meg Rafael Rodriguez Pongat, a Cervantes Intézet főtítkárát, valamint Fernando Rey Martinezt, a Faji és Etnikai alapú egyenlő bánásmód és diszkrimináció ellenesség promóció Tanács Elnökét.

Több elvi kérdés merült fel a munka során, melyeket feltétlenül meg kell említeni.

3.1. A nemzetállam fogalma

Elsőként a nemzetállam fogalmát említem. Ugyanis, mikor európai nemzetállamokról beszélünk, úgy a politikusok, mint a polgárok is leginkább arra a kétszáz éves fogalomra gondolnak, mely szerint egy ország határain belül egy egységes nemzet él. Vagyis egy kirekesztő nemzetállami képhez vannak szokva. A valós helyzet viszont legritkábban az, hogy az országok többségében nem csak egy etnikum él. A fenti felfogásból, képből máris következik a nemzeti kisebbségek felé irányuló politika: asszimiláció, vagy aki nem akar asszimilálódni, azt ki kell rekeszteni. Ne érezze magát otthon a szülőföldjén.

Európa egyik nagy visszahúzó ereje a fenti felfogás. Sok nemzetközi elméleti politikai műhely létezik, melyekben erről beszélni kellene,

korszerűsíteni, az őshonos nemzeti kisebbségek számára befogadóbbá tenni a fenti fogalmat. Remélem, hogy a jövő generáció politikusainak sikerül túllépniük ezen a problémán, előremutató módon. A kérdéssel behatóan foglalkozott az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése a Frunda – jelentés keretei között.⁵

Az EURAC Intézetben Francesco Palermo szenátor úr úgy képzei el a modern államot, hogy az biztosítja az ország működési keretét, hangsúlyozva az állam szolgáltató szerepét, és a demokratizálódási folyamatok jegyében lead a régióknak hatásköröket, beleértve a nemzeti kisebbségekre vonatkozóakat is.

3.2. Az államok integritáshoz való joga és a nemzeti közösségek önrendelkezési jogának az ellentéte

Egy másik sarkalatos kérdés az államok integritáshoz való joga és a nemzeti közösségek önrendelkezési jogának az ellentéte. Ezzel a témával foglalkozik a Schuster-jelentés, mely két konkrét helyszínt is tárgyal: Koszovót és Ciprust.⁶ A jelentéshez kapcsolódó határozat (1832/2011) úgy oldja fel ezt a kérdést, hogy leszögezi: az államoknak a nemzeti kisebbségek védelmében követniük kell a Nemzeti Kisebbségvédelmi Keretegyezményt, valamint a Gross-jelentés határozatát. Ez utóbbira

5 Lásd Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1735. (2006) számú „A nemzet fogalma” című ajánlása
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804605c0#search=1735%20%282006%29> (Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)

6 Lásd: Doc. 12689 Report, National sovereignty and statehood in contemporary international law: the need for clarification,
<http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbmQvbncveG1sL1hSZWYvWDJILURXLWV4dHIuYXNwP2ZpbGVpZD0xMzA3NiZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFnZGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRC1BVCIYTUwyUERG LnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTEzMDc2>
(Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)

való hivatkozás a Gaudi-Kalmár módosító javaslat elfogadásának köszönhető. Mivel a Gross – jelentés az autonómiákkal foglalkozik, így a határozat a kollektív jogokat emelte be.

Vannak politikusok, akiknek az a véleményük, hogy a kisebbségi jogok megadása centrifugális erőként hat egy országra. Ezért sok esetben az integritáshoz való jogot hangsúlyozzák. Viszont ma már Európa közösségként működik, melynek vannak alapértékei, többek között a demokratikus berendezkedés. Aki ehhez a közösséghez akar tartozni, vagy elfogadja annak összes alapértékeit, alapelveit, vagy egyet sem. Mazsolázni, egyéni érdekek szerint nem lehet! A kollektív jogok, az autonómiák a demokratizálódási folyamatoknak részei, ezért ha fontosnak tekintik az integritáshoz való jogot, akkor ugyanolyan fontos kell, hogy legyen a demokráciához tartozó összes kisebbségi jog, beleértve a kollektív jogokat is.

4. A Jelentés céljai⁷

Olyan dokumentumot akartunk készíteni, mely visszahozza a nemzeti kisebbségek kérdéskörét a fő politikai asztalra. Olyan elveket kívántunk megfogalmazni, melyek elősegítik az asszimiláció csökkenését, a nemzeti kisebbségek identitásának, nyelvének, kultúrájának megőrzését. Ha ezek a közösségek eltűnnek, Európa lesz szegényebb. A kollektív jogok, autonómiák elfogadására, ajánlására kívántunk javaslatot tenni, összeségében pedig egy hivatkozási alapot nyújtani minden kisebbségi jogokért küzdő nemzeti közösségnek.

⁷ Lásd: Doc. 13445 Report, The situation and rights of traditional national minorities in Europe, <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5Lm-NvZS5pbmQvbncveG1sL1hSZWYvWDJlURXLWV4dHIuYXNwP2ZpbGVpZ-D0yMDU2MSZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvW-HNsdc9QZGYvWFJlZi1XRC1BVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=Zmls-ZWlkPTIwNTYx> (Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)

Ezek a célok teljesültek. Sőt, a Jelentésnek van egyedi értéke is. Ugyanis ez az első ET-dokumentum, amely a nemzeti kisebbségek identitáshoz való jogát tárgyalja, és kijelenti, hogy joguk van megőrizni és fejleszteni saját intézményeiket, és kollektív védelemben kell, hogy részesüljenek. Az autonómiákat, nemcsak konfliktuskezelő struktúráknak tekinti, ahogy azt a Gross-jelentés ajánlja, hanem asszimiláció elleni eszköznek is. A kollektív jogokat szorgalmazza, és Európa figyelmébe ajánlja azon országok gyakorlatát, tapasztalatait, melyek ezeket a jogokat elismerik. Az oktatást a kollektív jogok szempontjából vizsgálja: javasolja a kisebbség által beszélt nyelv hivatalossá nyilvánítását azon a területen, ahol a kisebbség többségben él. Szorgalmazza olyan intézkedések meghozatalát, mely a szülőföldön való maradást és boldogulást segíti. Javasolja a történelemtanárok európai szintű továbbképzését és közös történelemtankönyvek írását. Szorgalmazza olyan választási törvények megalkotását, melyek lehetővé tennék a nemzeti kisebbségek pluralisztikus képviselését a parlamentben akkor is, ha a létszámuk már nem elég ennek a biztosításához. Politikai prioritásként jelöli meg a nemzeti kisebbségek védelmét, ami segíti Európa fenntartható jövőjének építését, hozzájárul a méltóság, az egyenlőség, a megkülönböztetés-mentesség elve tiszteletben tartásának garantálásához. Az előnyök nemcsak a kisebbségekre korlátozódnak, hanem ez a védelem mindenkinek stabilitást, gazdasági fejlődést és fellendülést hoz. Első ízben fogalmaz meg egy ET-jelentés kifejezetten autonómia-megállapodásokra vonatkozó erőteljes ajánlást.

5. A Jelentés hatása

Martonyi János volt magyar külügyminiszter szerint a Jelentés alapján elfogadott Határozat⁸ kinyitott egy kaput, melynek küszöbét az EP-ben kell átlépni. Ez a kijelentés arra vonatkozik, hogy ezen az alapon el lehetne, sőt el kellene készíteni az EP számára egy dokumentumjavaslatot, mely a megfogalmazott elveket kötelezővé teszi a tagállamok számára.

E nagyon nehéz témakörben a továbblépés szükséges és több irányú lehet. Remélhetőleg nem kell újabb tíz évet várni arra, hogy egy hasonló jelentőségű dokumentum megszülessen valamelyik európai szervezetnél. Az ET, EP, EU, EBESZ és más szervezetek által nyújtott lehetőségeket ki kell használni. Ez csakis a nemzeti kisebbségek témakörével foglalkozó politikusokon múlik. A FUEN egy nagyon fontos szereplő lehet, ezért ezt a szervezetet meg kellene erősíteni. Több tízmillió európai életéről van szó, akik hangja nem hallatszik el az európai döntéshozókig. Pedig egyik nemzeti közösség sem lehet másodrendű: elfogadhatatlan, hogy van, ahol bizonyos jogok már rég megvannak, működő struktúrák léteznek, máshol viszont a nemzeti kisebbségi jogok nem a jogtól, hanem a többség kegyétől függnék.

Sokszor azt vetik a nemzeti kisebbségek szemére, hogy nem akarnak egy adott országban integrálódni, hanem párhuzamos társadalmat akarnak létrehozni. Aki ilyet állít, összekeveri az integrálódást az asszimilációval. E közösségek szeretnének integrálódni, de nem kívánnak asszimilálódni. Az európai integrációval is hasonló a helyzet: ezt a folyamatot nem egy többségi nemzet hátsó udvarán keresztül képzelik el.

Meg kell, hogy említsem azt az elgondolást is, hogy a jövőben az EP legyen kétkamarás. Ezzel a nemzeti kisebbségek európai képviselte

8 Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének „A nemzeti kisebbségek helyzete és jogai Európában” című 1985. (2014) határozata, <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbmQvbnCveG1sL1hSZWYyWDJlURXLWV4dHIuYXNwP2ZpbGVpZD0yMDC-3MiZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZ-GYvWFJlZi1XRC1BVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkP-TlwNzcy> (Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)

megoldódhatna. Ez nyilván többbe kerülne, mint most, de a destabilizálás még ennél is drágább.

Ha az európai politikai elit nem foglalkozik a fentiek, valamint a Jelentés szellemében a nemzeti kisebbségek ügyeivel és nem megy a problémák elé, akkor ez a kérdés időnként robbanhat, és destabilizáló tényezővé válhat. Ne feledjük, hogy az ukrajnai válságot is, többek között a kisebbségi nyelvhasználat eltörlése robbantotta ki. A „vae victis” elv alkalmazása és egyes területek „meghódított területként” történő kezelése a többségi nemzet által meg kell, hogy szűnjön: nincsenek győztesek és vesztesek, csak egyenrangú európai nemzetek, melyek a fejlődés és a jövőjük érdekében korrekt együttműködésre vannak ítélve.

A megelőzés egyik formája lehet, hogy az ET-ben készüljenek jelentések minden egyes európai nemzeti kisebbségről. Ezáltal fel lehetne térképezni problémáikat, törekvéseiket és megismerni az esetleges potenciális konfliktusforrásokat, melyeket így időben meg lehetne oldani.

Visszaulva Vezzali elnök úr szavaira, kiterjesztve ezeket egész Európára: várjuk és kérjük a gondviseléstől azt az állapotot, mikor a nemzeti közösségek egymásért és nem egymás ellen cselekednek. A gyűlölet még soha és sehol sem teremtett értékeket. Mert, Márton Áron egykori erdélyi püspök szavait idézve: nem az a hős, aki a harctéren vitézkedik, hanem az, aki a békét hozza.

6. Irodalomjegyzék

1. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1735. (2006) számú „A nemzet fogalma” című ajánlása
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804605c0#search=1735%20%282006%29> (Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)
2. Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének „A nemzeti kisebbségek helyzete és jogai Európában” című 1985. (2014) határozata <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbnQvbncveG1sL1hSZWYvWDJILURXLWV4dHlUyXNwP2ZpbGVpZD0yMDc3MiZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRClBVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkP-TIwNzcy> (Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)
3. Kalmár – jelentés: Doc. 13445 Report, The situation and rights of traditional national minorities in Europe, <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbnQvbncveG1sL1hSZWYvWDJILURXLWV4dHlUyXNwP2ZpbGVpZD0yMDU2MSZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRClBVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTIwNTYx> (Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)
4. Schuster – jelentés: Doc. 12689 Report, National sovereignty and statehood in contemporary international law: the need for clarification,
<http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbnQvbncveG1sL1hSZWYvWDJILURXLWV4dHlUyXNwP2ZpbGVpZD0xMzA3NiZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRClBVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTEz-MDc2>
(Utolsó letöltés ideje: 2016. május 2.)